

Nr 415.

Av herr **Lindqvist** och fru **Nordgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m. föreslås i 2 § c), att lagen icke skall äga tillämpning å arbetstagare, som är anställd å apotek såsom farmacevt.

I det sakkunnigbetänkande, som ligger till grund för förslaget, uttalas angående förevarande undantag från lagens tillämpning följande:

»Den nya lagen är, såsom redan under 1 § antytts, avsedd att i och för sig äga tillämpning även å apoteken. Att dessa äro ställda utanför gällande butikstängningslag och att detta i huvudsak blir fallet även enligt de sakkunnigas förslag till sådan lag, synes icke motivera att generellt undantaga apoteken från arbetstidslagstiftningen. I detta sammanhang må erinras, att något sådant undantag icke finnes i allmänna arbetstidslagen, och sådana anställda, som kunna anses intaga arbetarställning, äro därför hänförliga under denna lag, om vederbörande apotek har så många anställda av detta slag, att lagen är tillämplig å företaget. Den av de sakkunniga föreslagna lagen kommer att bli tillämplig å åtskilliga funktionärer vid apoteken. Bland annat är det här fråga om den s. k. tekniska personalen, vars organisation (Sveriges tekniska apotekspersonals förbund) hemställt att bliva omfattad av lagen, men även om andra kategorier av anställda.

Men efter konferens med företrädare för Sveriges apotekareförbund och Sveriges farmaceutförbund — och sedan därvid icke påyrkats en lösning i annan riktning — ha de sakkunniga stannat vid att föreslå undantag för de vid apoteken tjänstgörande farmaceuterna, såväl farmacie kandidater som fullt utbildade apotekare. Vid elevtjänstgöring före avlagd examen bör däremot här ifrågavarande personal icke i och för sig vara undantagen från lagen. För farmaceuterna gäller kollektivavtal, enligt vilket den ordinarie arbetstiden är 42—48 timmar per vecka, och vid övertid skall betalas särskild ersättning. Men dessutom äro farmaceuterna skyldiga att fullgöra s. k. nattjänst. Skyldighet att finnas tillgänglig å apoteket nattetid går i tur mellan farmaceuterna enligt särskilt schema. Särskilt vid apotek med mindre antal farmaceuter återkommer därför sådan tjänstgöring för var och en ganska ofta. Sammanlagt representerar denna nattjänst i regel ett betydligt timantal per år, och om man skulle betrakta deras tjänst som övertid i lagens mening, bleve den vanliga övertidsramen icke tillräcklig med nuvarande organisation. Antingen bleve då avsevärd personalökning erforderlig, vilket enligt uppgift för närvarande vore svårt att ordna, eller också finge dispensvägen en särskild reglering givas för farmaceuternas arbetstid.

Härtill kommer, att det faktiska arbete, som kan vara att utföra under natten, kan vara synnerligen varierande och ibland är ganska obetydligt. Det synes då knappast rättvist att helt likställa tid under nattjänstgöring med vanlig övertid.

Att i lagen giva specialföreskrifter för detta fall synes icke heller lämpligt, och de sakkunniga ha därför funnit bäst att helt undantaga apotekens farmaceuter från lagens tillämpningsområde. Man har därvid även tagit i betraktande, att parterna redan ordnat arbetstidsförhållandena genom kollektivavtal och att man på detta sätt lättare än lagstiftningsvägen torde kunna komma tillrätta med de säregna förhållandena.»

Det förtjänar i detta sammanhang påpekas, att den konferens med företrädare för Sveriges farmaceutförbund, varom i betänkandet talas, inskränker sig till vissa upplysningar angående farmaceuternas tjänstgöringsförhållanden. Att förbundet icke framställde några yrkanden på att farmaceuternas arbetstid skulle lagligen regleras får ses mot bakgrunden av det förhållandet, att vid samma tid förhandlingar pågingo angående vissa tillägg till det kollektivavtal mellan Sveriges apotekareförbund och Sveriges farmaceutförbund, som gällde till den 1 juni 1938. Från farmaceutförbundets sida togo sagda förhandlingar sikte på bl. a. att få inräkna viss del av nattjänsten i antalet arbetstimmar per vecka. Då förslaget i denna del icke godkändes av apotekareförbundet, uppsade farmaceutförbundet på hösten 1937 förenämnda kollektivavtal. Sedan förhandlingar omedelbart upptagits mellan parterna om nytt avtal, kom ett sådant till stånd våren 1938 att tillämpas från den 1 juni samma år. Detta sistnämnda avtal, som alltjämt är gällande, innehåller samma bestämmelser om farmaceuternas arbetstidsförhållanden som det tidigare avtalet.

Sedan sakkunnigebetänkandet avgivits, har detsamma icke remitterats till farmaceutförbundet för yttrande, ej heller har förbundet spontant ingått med någon skrivelse i ärendet. I propositionen omnämnes, att undantaget för å apotek anställd farmaceut icke beröres i yttrandena över lagförslaget. Departementschefen uttalar, att de sakkunniga syntes hava förebragt goda skäl för ifrågavarande undantag och att deras förslag i denna del, mot vilket erinran icke framställdes, därför torde böra godtagas i oförändrat skick.

I anledning av de sakkunnigas och departementschefens uttalande må framhållas följande. Med arbetstid förstås i den nu föreslagna liksom i andra arbetstidslagar den tid, som står till arbetsgivarens förfogande. Om arbetstidslagen för detaljhandeln gjordes tillämplig å apotekens farmaceuter, skulle sålunda i princip all nattjänstgöring räknas lika med annan arbetstid. Här emot kan invändas, att beträffande beredskapstjänst under nattvakt å apotek arbetstagaren endast i viss grad står till arbetsgivarens förfogande, nämligen för förekommande expeditioner, medan han i övrigt själv disponerar över sin tid. Detta är dock en sanning med modifikation. Farmaceuten är under hela nattvakten bunden vid arbetsplatsen, ofta i dåligt ventilerade lokaler. Denna mycket begränsade rörelsefrihet medgiver icke vistelse utomhus i nämnvärd omfattning. Ej ens under mycket lindriga nattvakter har han möjlighet till ostörd sömn eller tillfredställande skötsel av sin personliga hygien. Det

är just dessa förhållanden, att farmaceuten för närvarande icke har tillfälle till rekreation och vila mellan två på varandra följande arbetsdagar, som gör nattjänsten så betungande, särskilt på platser, där farmaceuten tjänstgör varannan natt året om, endast med avbrott för semester. — Problemet har emellertid även en annan, ur samhällets synpunkt kanske ännu betydelsefullare sida, allmänhetens berättigade krav på säkerhet i expeditionen. Det är givet, att en person, som utsatts för en hel arbetsdags påfrestningar, icke kan vara lika funktionsduglig under närmast påföljande natt.

De sakkunniga hava uttalat, att å apotek anställda farmaceuters arbetstidsförhållanden lättare kunde ordnas genom kollektivavtal än lagstiftningsvägen. De avtalsförhandlingar, som utmynnade i gällande kollektivavtal, visa emellertid bäst de svårigheter, som erbjuda sig att avtalsvägen — utan stöd av lag — få en arbetstidsreglering till stånd på förevarande område.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition n:r 96 med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m. måtte *dels* uttala, att å apotek anställda farmaceuters ordinarie arbetstid så borde regleras, att den — i överensstämmelse med sagda lags bestämmelser — icke får överstiga 48 timmar i veckan, varvid nattjänstgöring helt eller delvis skall likställas med dagtjänstgöring, *dels ock* besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om allsidig utredning angående behovet av farmaceutisk personal å rikets apotek med hänsyn tagen till den omfattning, i vilken reglering av sagda personals arbetstid bör ske.

Stockholm den 22 mars 1939.

Axel Lindqvist.

Olivia Nordgren.

